

Mester és Tanítvány

Konzeruatiu pedagógiai folyóirat

*A Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar, a Katolikus Pedagógiai
Szervezési és Továbbképzési Intézet
és a Mondat Kft. lapja*

27. szám, 2010. augusztus

CSALÁD ÉS IFJÚSÁG

CSALÁDI ÉLETRE NEVELÉS AZ ISKOLÁN KÍVÜL

GRÉSZ GÁBOR, CSIZMADIA RÓBERT, MIHALEC GÁBOR

Néhány évtizeddel ezelőtt talán furcsán tekintettünk volna erre a címre, hiszen a családi életre nevelés elsődleges és természetes helye a család volt. Mára az iskola szerepe megnőtt, s a megtépzott családi környezet nehezen birkózik meg a következő nemzedék maradéktalan felkészítésével. Az e területen jelentkező kihívásokat és problémákat látva civil, illetve egyházi kezdeményezések keltek életre. A *Fiatalok az Élet Küszöbén* programban szerzett több mint másfél évtizedes hazai és nemzetközi tapasztalataink abban erősítették meg, hogy léteznek hatékony környezetek a családi életre való felkészítésben. Ezek közül említenék néhányat, amelyet mi magunk rendszeresen alkalmazunk az iskola keretein kívül.

Kortárs csoportok, klubok

Az egyik leghatékonyabb eszköz a következő generáció felnőtt életre való felkészítésében a kortárs-oktatók és csoportok, klubok működtetése. Heti rendszerességgel szervezünk korosztályonként (9–12. osztály és főiskolás-egyetemista korosztály) kortárs csoport-találkozókat, illetve klub-alkalmakat. A klub-alkalmak nagycsoportos (80-120 fő) formában működnek, rendszerint valamilyen játékos, izgalmas, mozgalmas találkozó keretében, ahol legtöbbször egy kortárs-oktató által megtartott előadás is elhangzik. Az előadások témája változó, de minden esetben a gyakorlati felnőtt, illetve családi életre való felkészítés keretén belül mozog. Emellett heti rendszerességgel tucatjával működnek kiscsoportos kortárs-foglalkozások (3-7 fő). Ezek a csoportok alkalmasak a közeli barátságok vagy mentori kapcsolatok kialakítására, és a gyakorlati segítségnyújtásra. Igazi hatást, változást és eredményes felkészítést ezekben a személyes kapcsolatokban lehet elérni. A kortárs-oktató ideálisan 3-5 évvel idősebb a csoportjába tartozóknál, hiszen a diákok leginkább a közvetlenül előttük járó korosztályt érzik magukhoz közel és az ő véleményük befolyásolja őket meghatározó módon.

Mentori kapcsolatok

Mivel a kortárs-oktatás ilyen hatékony és kulcsfontosságú, ezért a kortárs-oktatók számára rendszeres mentori és továbbképzési rendszert működtetünk. A kortárs-oktató diákokat felnőtt oktatók mentori kapcsolatban támogatják, tanácsolják és rendszeres felkészítő (kis- és nagycsoportos) képzésekben részesítik. Ezeknek a

kapcsolatoknak fontos szerepe van a tapasztalatcsere, a motiváltság és a felkészültség fenntartásában is.

Nyári táborok, hétvégi kirándulások

A rendszeres heti csoportos összejövetelek mellett a leghatékonyabb eszközünk az, amikor lehetőségünk van több napot vagy hetet együtt tölteni a diákokkal. A néhány napig vagy több hétig tartó táborozás, együttlakás a kortárs- és felnőtt-oktatókkal igen eredményesnek bizonyult. Ebben a helyzetben – különösen a nyári tábor tekintetében – elég hosszú időt töltünk együtt a diákokkal ahhoz, hogy konfliktusos helyzetek, problémák jöjjenek a felszínre, melyek megoldásán keresztül a gyakorlatban lehet ezek kezelését elsajátítani. Emellett a példaadás, a mintán keresztüli hatásgyakorlás is elmélyülhet. A közösség formáló ereje és az elhangzó előadások fontos szerepe mellett a leghatékonyabb eszközünk a diákokra kiosztott felelősség, feladat. Abban a pillanatban, amikor feladattal, felelősséggel ruházunk fel egy diákot (akiben már működik a közösségbe tartozás vágya), akkor kialakul benne a fontosság-tudat, annak tudata, hogy ő fontos, neki dolga van. Mindez hihetetlen mértékben erősíti önértékelését, ugyanis ezek a feladatok – melyek teljesítése közben folyamatos visszajelzést kap – azt kommunikálják számára, hogy a közösség, ahová tartozni szeretne, számít rá. A családi életre való felkészítésben ennek a tudatnak a kialakítása és erősítése jelentős szereppel bír. A feladat kiosztását szükségszerűen követnie kell folyamatos megerősítő és szükség esetén korrigáló visszajelzésnek, mert ezek segítik őt képességei felismerésében, formálásában és ezen keresztül a felnőttkori felelősségekre való felkészülésében.

A családi életre nevelés oktatásának kulcsa a kapcsolat – a felnőtt és a diák között, a kortárs-oktató és a diák között. De legfontosabb mindig a szülő és a gyerek kapcsolata marad. Mindemellett fontos tényező a média és az internet is, melyek „iskolán kívüli” hatása nagyban befolyásolja a diákok családról alkotott képét és értékeit. Ezért kívánatos lenne, hogy tudatosan olyan személyek, személyiségek kerüljenek a média figyelmének középpontjába, akik pozitív példaként hatnak a következő generációra. A tömegesen érkező romboló üzenettel szemben az egyéni kezdeményezések hatása korlátozott marad. A média eszközei nagy segítséget nyújthatnának az iskolán kívüli családi életre nevelésben – de ez az elképzelés egyelőre a kívánságok és álmok szintjén marad.

Családgondozás – másképp

Amikor az iskolán kívüli családi életre nevelés lehetőségeiről beszélünk, akkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a CSÉN legfontosabb területét, magát a családot sem. A gyermeknevelés egyik alapvető tétele, hogy a gyermek nem azt csinálja, amit

mondanak neki, hanem amit lát. Rengeteg energiát lehet úgy befektetni a gyermekek iskolai nevelésébe, hogy a családi háttér a megszerzett ismereteket erodálja. Nem hagyható ki tehát az iskolai CSÉN palettájáról a szülőkkel való foglalkozás. A szülőre tett pozitív hatás megsokszorozza iskolai munkánk hatékonyságát. Vannak osztályfőnökök, akik akarva-akaratlanul fel is vállalják ezt a feladatot a családlátogatások kapcsán, de egy ilyen vállalkozás természetesen nem lehet a pedagógusok felelőssége, még akkor sem, ha a családi gondok az ő asztalukon csapódnak le a leggyakrabban. Összefogva azonban segítő szakmákkal: szociális munkásokkal, családterapeutákkal vagy pszichológusokkal az iskola a megelőzés és felvilágosítás legideálisabb helye lehetne. Az egyik legnagyobb siker a családi életre nevelésben, ha sikerül erősíteni a szülők közötti kapcsolatot, hiszen ez a kapcsolat van – jó és rossz irányban egyaránt – a legnagyobb hatással a gyermekekre. Az iskolán kívüli családi életre nevelésben ezért fontos eszközök lennének az alábbi területek.

Személyes tanácsadás

A gondban lévő szülő egy szakember segítségét kérhetné, aki az iskolában tart fogadóórát a házassági tanácsadás területén. Ez lehetőséget nyújtana arra, hogy a szülő a problémák megoldása felé tegyen lépéseket, a helyzet további elmérgesedésének elkerülésére.

Párkapcsolati képzés

Ahol mindkét szülő elérhető, érdemes lenne számukra párkapcsolati tréninget indítani. Ezek az alkalmak vidámak, sok ismeretet adnak és gyakoroltatnak be. Kikapcsolódás a szülőknek, miközben erősíti a kapcsolatukat, ismereteket ad és pozitív hatással lesz a gyermek iskolai családi életre nevelésére is.

Szülő-gyermek családi kör

Arra adna lehetőséget, hogy miközben a gyermek együtt tanul a szülővel az élet kérdéseiről – szeretetről, tiszteletről, beszélgetésről, nézeteltérések kezeléséről, szerelemről, családról –, kialakuljon egy kompromisszum a pedagógus-gyermek-szülő között a CSÉN alapvető témáiban. E feladathoz talán jó lenne kifejezett CSÉN-pedagógusokat képezni és foglalkoztatni, akár területi illetékességgel is.

Megelőzés – az óvodától a középiskoláig

Annak felismerése, hogy egy csepp megelőzés többet ér tengernyi kezelésnél, fontos a CSÉN területén is. A hatékony nevelés felkészíti a diákot, hogy a következő

életszakaszban jelentkező kihívásokra megfelelő választ adjon. Ez különösen igaz a CSÉN esetében is. A szakemberek megfigyelése szerint például, amennyiben a szülő nem világosítja fel a gyermeket a szexualitás kérdésében iskolás koráig, akkor társaitól és a médiából fogja beszerezni alapvető ismereteit és meggyőződését, amit később nehéz módosítani. Az iskolai CSÉN területén kívül esik ugyan a kornak megfelelő óvodai felkészítő munka, azonban megalapozza az iskolai nevelés hatékonyságát. Az egészséges testkép, a nemi identitás és az érzelmek kifejezésének korhoz illő kifejlődése szervesen hozzájárul ahhoz, hogy a gyermek a későbbiekben kialakíthasson egészséges párkapcsolatokat és majdan egy kiegyensúlyozott házasságot. Ugyanígy, habár a párkapcsolat bizonyos elemei a középiskolás korban még nem tűnnek fontosnak (például a gyermeknevelés), a felkészítés elmulasztása súlyos gondok elé állíthatja a fiatal házast.

Kovács János – Pustaszer, 2008

